

Havas Ágnes:

A hanoi magyar nyelvoktatás tapasztalatai

/ Beszámoló /

A Hanoi Idegennyelvi Egyetem - ahol a múlt évben a vietnami hallgatókat magyar nyelvre tanítottam - kettős feladatot lát el:

- Idegen nyelvi képzést ad; francia, angol, orosz, kínai nyelvtanárokat, fordítókat, tolmácsokat képez. Itt a tanulmányi idő 4 év.
- Megkezdte a leendő külföldi ösztöndíjasok nyelvi képzését. A múlt évben orosz, német, bulgár, lengyel, cseh, román, spanyol, magyar nyelvet oktattak. Ezen a karon a tanulmányi idő 1 év. /Gyakorlatban 7-8 hónap./ Az Ösztöndíjas Kar hallgatói az adott nyelven kívül anyanyelvükön fizikát, matematikát, műszaki rajzot és politikai ismereteket tanulnak. /Kivételt képeztek a Németországba utazó csoportok, ők a második félévben már németül tanulták a matematikát és a fizikát./

Az Ösztöndíjas Kar tanulmányi rendje

A tanév nov. 4-én kezdődött és június végén fejeződött be. Két félévre oszlott. Az első félévben az oktatás jan.25-ig tartott, ezt követték a félévi vizsgák. A hallgatók minden tantárgyból tettek írásbeli vizsgát, nyelvből szóbeli vizsgát is. Rövid téli szünet után febr. 17-én kezdődött a második félév. Az oktatás máj.31-én fejeződött be, ezt követte a vizsgaidőszak jún.14-ig. A nyelvi és szaktárgyi vizsgák után a hallgatók néhány hetes politikai oktatást kaptak /párttörténeti anyagot tanultak/.

A politikai tantárgyakból a hallgatók ezután vizsgáztak. A nyelvi órák száma „A” héten 22, „B” héten 17 volt. A hallgatóknak napi 5 órájuk volt. Áprilisban minden hallgató 3 hétig

társadalmi munkában vett részt, ezalatt természetesen nem volt tanítás. Így az évi magyar nyelvi órák száma kb. 460 volt.

A Hanoiiban használt tankönyv, illetve jegyzet

Megérkezésemkor az első félévi tananyagot már hat hete oktatták a vietnami tanárok. A jegyzetet Vu Ngoc Can, Budapesten magyar szakon végzett vietnami tanár készítette. A NEI első öt könyvének az anyagát is felhasználta a jegyzetben, de csak igen kis mértékben. Főleg a hazai sajátosságok figyelembevételével készítette a jegyzetet. Ez a tananyag véleményem szerint koncepciójában jó, alapjában használható volt, de természetesen sok javítanivaló volt benne.

A második félévi anyagot már közösen készítettük. A szövegeket, a társalgási részt, és a gyakorlatokat én írtam, a nyelvtani részt Vu Ngoc Can, a szöszedetet és a fordítási gyakorlatokat a másik két vietnami tanár, Voung és To. A leckék tematikájának és a nyelvtani anyag sorrendjének a kialakításában messzemenően támaszkodtam a vietnami tanárok véleményére, javaslataira. Sajnos nem volt időnk a jegyzet alaposabb megbeszélésére, korrigálására.

Az első félévi anyagot a tanítás befejezése után júniusban Vu Ngoc Cannal közösen átdolgoztuk. Természetesen ezt a munkát is gyorsan, a vizsgáztatás feladatai mellett kellett elvégeznünk, ezért a munkánk nem lehetett elég alapos.

Az így kialakított jegyzet tartalmazza az I. ciklus teljes nyelvtani anyagát és az első ciklusnál valamivel nagyobb szókinccset. /Kb. 2200-2300 szót./

Az első félévi anyag 19, a második félévi 18 leckéből áll. Az első félévi anyagban dominálnak a vietnami témák - pl. "A diákszoba", "A Hanoi Idegennyelvi Egyetem", "A családom", "Egy barátom", "Séta Hanoiiban", stb. - de már van benne néhány magyar vonatkozású lecke is, pl. "Séta Budapesten". A második félévi anyag legnagyobb része magyar témákkal foglal-

kozik - pl. "Látogatás egy magyar tsz-ben", "Csepeli munkások között", "Magyar ünnepek", "Magyarországgal ismerkedünk", stb.

A nyelvtani rész alapos, terjedelmes anyanyelvi magyarázatokat ad minden megtanulandó nyelvtani jelenségről, struktúráról számos példával.

Egy-egy leckéhez 7-10 gyakorlat tartozik. / Fordítási gyakorlat mindig van közte, a második félévtől fogalmazás is./ A jegyzet külön fonetikai részt is tartalmaz. /Vietnami nyelven, példákkal, magyarázatokkal./ Ezen kívül az első 13 leckéhez fonetikai gyakorlatokat is készítettünk.

A Hanoiban folytatott nyelvoktatás sajátosságai, tapasztalatai

A hanoi magyar tanítás eredményes volt, ezt bizonyították mind a Hanoiban, mind a Budapesten megtartott vizsgák. Az eredményes munkának számos tényezője volt. Ezek közül a következőket tartom különösen fontosnak:

- Lényegesen nagyobb óraszám jutott a nyelvi alapozásra. A hallgatók Hanoiban kb. 460 órában, Budapesten plusz 120 órában tanulták az első ciklusnak megfelelő nyelvtani anyagot s az első ciklus anyagánál valamivel nagyobb szókincset /kb. 2200-2300 szót/.
- Az előbbiekből következik, hogy ezt a nyelvi anyagot egyenletes elosztásban, nyugodt ütemben, hajsza nélkül tanulták. Volt idő arra, hogy a tanult anyag megszilárduljon, beérjen. A megterhelés az optimálist megközelítő volt, komoly munkát követelt, de nem volt irreális.
- Az oktatásban fel lehetett használni a közvetítő nyelv nyújtotta előnyöket. A vietnami tanárok minden nyelvi jelenséget, szabályt pontosan megmagyaráztak a hallgatóknak.
- Lehetőség nyílt arra, hogy a hallgatókat a nyelvi kontrasztivitás figyelembevételével oktassuk. A viet-

nami tanárok a nyelvtani jelenségek, szabályok megmagyarázásánál minden egyes esetben külön-külön tudatosították a magyar nyelv és a vietnami nyelv eltérő sajátosságait.

A tananyag, a tanmenet összeállításánál is figyelembe lehetett venni a kontrasztivitásból következő problémákat. /Az oktatási anyag sorrendjében, az egy-egy anyagrészre fordítandó időben, a gyakorlatok mennyiségében, jellegében stb./

- A jegyzet témáinak az összeállításánál is figyelembe lehetett venni a vietnami sajátosságokat. A hallgatók érdeklődésének, tapasztalatainak megfelelő leckeszövegek, társalgási gyakorlatok, reprodukciós szövegek megkönnyítették a beszédképesség kialakítását, megfelelő beszédhelyzeteket teremtettek.
- A gyakorlat azt mutatta, hogy érdemes volt a helyi sajátosságoknak megfelelő tananyagot /jegyzetet/ összeállítani. A helyi sajátosságokat figyelembe vevő jegyzet még akkor is hasznosnak bizonyult, ha időhiány, hiányos tapasztalatok, hiányos felkészültség miatt a jegyzetben sok a tudományos és módszertani szempontból kifogásolható rész.
- A jó eredmények elérésében nagyon nagy szerepe volt a megfelelő oktatási módszereknek is. A vietnami tanároknak kevés oktatási tapasztalata volt, gyakorlatlanok voltak, de rendkívül lelkiismeretesen, alaposan készültek az órákra, pontos, jó munkát végeztek. Az egyes nyelvtani magyarázatokat, a megértetéshez szükséges példákat, a begyakorláshoz szükséges gyakorlatokat megfelelően előkészítették. Nagyon sokat gyakoroltatták az alapvető nyelvtani struktúrákat. A fordítási gyakorlatok /vietnamiról magyarra és magyarról vietnamira/ nagy szerepet játszottak a nyelvtani tudatosításban.

Mindnyájan nagy gondot fordítottunk a helyes kiejtés gyakoroltatására, és a hallás utáni megértés kialakítására. Már az első félévben voltak reprodukciós gyakorlatok. Igen rövid szöveget általában nagyon ismert témából hallás után kellett szóban, vagy írásban reprodukálni a hallgatónak. /Kezdetben 3-5-ször felolvastuk a szöveget, később kétszer, év végén egyes esetekben csak egyszer./ A hallgatók nagyon sok fogalmazást írtak. /Hetenként legalább egyet a 10-12. leckétől kezdve./ A fogalmazások témája mindig a vietnami élethez kapcsolódott, pl.: A családban; A falun; Egy vietnami gyár stb. A fogalmazásokat minden tanár javította. Lényegesen több szituatív gyakorlást csináltunk, mint Budapesten. /Pl. látogatás vietnami tsz-ben, gyárban, orvosnál stb./ A szituatív "játékok" nagyon alkalmasnak bizonyultak a beszédképesség fejlesztésére.

Általában több volt az órákon az élő beszéd, mint Budapesten - egy-egy leckéhez soha sem volt 8-10-nél több gyakorlat a könyvben, ezek egy része is házi feladat volt. Így az órákon viszonylag kevés időt vett igénybe ezeknek a gyakorlatoknak a feldolgozása, több idő jutott a kötetlenebb, de mégis tervszerű beszédre.

A beszédképesség fejlesztését különösen fontosnak tartottuk, mivel a hallgatók nagy része - mint a vietnami diákok általában - jobban fejezte ki magát írásban, mint szóban.

Nagyon jó volt az együttműködés a tanárok között. Minden tanár tanított minden csoportban, s a tapasztalatokat rendszeresen megbeszéltük. Minden héten tartottunk megbeszélést a soron levő feladatokról, az elmúlt hét tapasztalatairól. Rendszeresen számbevettük a típushibákat, ezekre mindnyájan nagyobb gondot fordítottunk. Kölcsönösen látogattuk egymás óráit, összhangban dolgoztunk.

Nagyon jó volt a tanárok és a diákok kapcsolata, bizalmon, megértésen alapult. A tanárok soha sem voltak türelmetlenek a hallgatókkal, egy hangos, ideges szó nem hangzott el az órákon. Nyugodt, derűs, felszabadult légkör uralkodott, ez oldotta a gátlásokat. A hallgatók mertek beszélni. Mindenki türelmesen kivárta,

mig egy-egy nehezebben, lassabban, vagy dadogva beszélő diák is elmondja a mondanivalóját. Az órák sikerélményt adtak még a gyengébben startoló diákoknak is, azok sem veszítették el önbizalmukat. A gyengébb hallgatókkal külön is konzultáltak a tanárok, korrepetálták őket.

A diákok tisztelték és szerették a tanáraikat, a tanárok is szerették és megbecsülték a diákokat.

A hallgatók a megszokott hazai környezetben kezdtek ismerkedni a magyar nyelvvel. Nem nehezítette a munkájukat az idegen környezethez, éghajlathoz, szokásokhoz való akklimatizálódás problémája.

Végül, de nem utolsó sorban az eredményes munka feltétele volt a diákok megfelelő kiválasztása is.

Véleményem szerint igen nehéz, szinte lehetetlen lenne mind-ezeket a tényezőket rangsorolni. Nem tudnám egyiket sem különösen kiemelni. Együtthatásuk eredménye, hogy a hallgatók jól elsajátították a tananyagot.

A nyelvoktatást nehezítő tényezők

Nem lenne a kép teljes, ha nem beszélnék azokról a problémákról, amelyek nehezítették munkánkat. Ezek közül a legfontosabbak:

- Jelentős késéssel, december közepén érkeztem Hanoi-ba, amikor már hat hete folyt az oktatás. Bizonyos időt vett igénybe még a tájékozódás, akklimatizálódás is.

- Először dolgoztam külföldön ilyen munkakörben, s más sem dolgozott előttem Hanoi-ban. Ezért bizonyos ideig eltartott, amíg a magam számára is tisztázódtak, pontosan körvonalazódtak a feladataim.

- Bizonyos fokig nehezítette a munkát a vietnami tanárok tapasztalatlansága is, és az a körülmény, hogy nem anyanyelvük a tanított nyelv, bár jól beszélnek magyarul.

- Hátráltatták az oktatást az objektív helyzetből szükségszerűen adódó anyagi körülmények, nehézségek is. Pl. a felszerelés

hiányosságai, az a tény, hogy alig volt szemléltető eszközünk, kevés szakkönyv állt a rendelkezésünkre stb.

- A nyelvtanulás szempontjából nem volt előnyös a magas csoportlétszám. /Egy-egy csoportban 19-21 diák. /

A gyakorlat azonban azt mutatta, hogy ezeket a nehézségeket le lehetett küzdeni, hogy ezeknél lényegesen nagyobb hatása volt az eredményes munkát elősegítő tényezőknek.

A hallgatók tudása

Az oktatás eredményességét tükrözték a vizsgaeredmények. A hallgatók egész évi rendszeres, jó munkája, a megfelelő oktatás megbízható tudásban és jó osztályzatokban realizálódott. A Hanoi-ban júniusban megtartott vizsgán minden hallgató megfelelt a követelményeknek. Egy hallgató vizsgázott gyenge eredménnyel, /5= magyar 2/ kb. öt-hat hallgató elég gyengén /5.5-6.5 = kettes és hármas között/. Jales eredményt 7-8 hallgató ért el /8.5-9.5/. A 10 pontot, azaz a maximális pontszámot egy hallgató sem érte el.

A diákok szóbeli kifejezőképessége elmaradt az írásbeli kifejezőképességüktől.

Budapesten szept. 29-én és 30-án vizsgáztak a hallgatók. Az eredményeik itt is jók voltak. A hallgatók vizsgaátlaga: 4.05.

Az írásbeli vizsgán a 36 hallgató közül összesen hat írt olyan dolgozatot, amelyik 70 pont alatt /70 % alatt/ volt. Ezek közül is csak egy nyújtott 50 % alatti teljesítményt. Ez a hallgató is négyesre felelt viszont a szóbelin. A szóbeli vizsgán is csak egy diák felelt kettesre. /Írásbelije 4-es volt./ Tizenkét hallgató felelete volt ötös.

A Budapesten töltött egy hónap alatt különösen a diákok szóbeli kifejezőképessége fejlődött gyorsan, most már nincs elmaradva az írásbeli kifejezőképességük mögött.

A hallgatók tudása megbízható, jó.

- A nyelvtani alapok biztosak, tudatosan alkalmazzák a nyelvtani szabályokat, általában jól használják a ragokat, nem fordul elő, hogy ragozás nélkül dobálnák egymás mögé a szavakat.

- Általában jól használják az alapvető szórendi szabályokat is. /Pl. jelző és jelzett szó szórendje, birtokviszony szórendje, igekötők szórendje stb./ Ennek ellenére sok még a szórendi hiba, főleg a kiemelt, hangsúlyos mondatrészeknél.

- Jól, rendszeresen használják a felszólító módot, és kezdik megszokni a feltételes mód használatát is. Az igenevek használatánál nem mutatkoztak problémák.

- A jók rendszeresen, a gyengébbek valamivel ritkábban használják az összetett mondatokat. A legjobbak többszörösen összetett mondatokat is nehézség nélkül mondanak, illetve írnak a fogalmazásaikban.

- A hallás utáni megértés is elég jó. Az ismert szavakból álló, ismert nyelvtani anyagot tartalmazó szöveget kivétel nélkül megértik általában első hallásra, amennyiben a beszédtempó a normál beszédtempónál valamivel - nem sokkal - lassúbb. A normál beszédtempóban mondott szöveget még nem értik meg, akkor sem, ha minden szót ismernek.

- A hallgatók kiejtése jobb, mint az előző évek átlagában a vietnami hallgatók kiejtése. A mondatok intonációjában különösen nagy a különbség, de általában még mindég elég gyenge a kiejtésük. Problémák vannak egyes hangok ejtésében is /pl. a sziszegők helyes ejtésében /, az intonációban is. Általában töredezetten, lassan beszélnek, egyesek dadognak.

Ennek ellenére bízhatunk abban, hogy a hallgatók év végén is alapos, jó tudásról fognak tudni számot adni, sikeresen fognak vizsgázni.

x x x x x